

דף לימוד

"אוטם אוזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה" (משלי כ"א י"ג)

בימים בהם המציאות מניחה בפנינו מצב של פגיעות מיניות בידי בעלי כח ושררה, אנו מוצאים עצמנו מזועזעים ואף נבוכים, מול תגובות שונות בתקשורת וברשת, מול עדויות קשות ולעיתים אף שתיקה מצד מי שהיינו מצפים לתשובה וסעד ממנו כמבוגרים האחראים.

בתוך כל זה, זעקת הנפגעות והנפגעים מגיעה עד השמיים.

- מה היא חובתנו החינוכית, המוסרית והדתית נוכח הזעקה והכאב הנשמעים?
- מה תפקידנו כמחנכים ומחנכות, מנהיגים ומנהיגות מקומיים ואף כשותפי ובוני החברה?
- כיצד ננהל שיח חינוכי נהיר על החובה התורנית והאזרחית "להציל גזול מיד עושקו" וכיצד נדבר על הדרישה שלא לעמוד על דם הנפגעים והנפגעות בשתיקה רועמת?
- כיצד נלמד את עצמנו ואת זולתנו שלא להתעלם בתוך הרעש?

לפניכם/ן הצעה לשיחה ולימוד קצר בכיתה, בחדר המורים ובקהילה.

דף לימוד

שבת נ"ה ע"א:

רב יהודה הוה יתיב קמיה דשמואל .
אתאי ההיא איתתא קא צווחה קמיה, ולא הוה משגח בה .
אמר לו (רב יהודה לשמואל): לא סבר ליה מר "אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא
ולא יענה (משלי כ"א י"ג) .
אמר לו (שמואל ורב יהודה): "שיננא רישך בקרירי רישא דרישיך בחמימי " .
הא יתיב מר עוקבא אב ב"ד דכתיב: "בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו
גזול מיד עושק פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רוע מעלליהם וגו'" .
ירמיהו כא יב .

תרגום :

רב יהודה היה יושב לפני שמואל .
באה אישה אחת והייתה זועקת לעזרה בפניו (לפני שמואל). ולא היה משגיח בה.
אמר לו רב יהודה לשמואל : האם אינך סובר : "אוטם אוזנו מזעקת דל גם הוא
יקרא ולא יענה ." .
ענה לו שמואל : "שיננא (גדול השיניים = גס רוח) ראשך (=רבך, אני - שמואל)
בקרירים, ראש ראשך (= מר עוקבא) בחמין " .
דכתיב: "בית דוד כה אמר ה' דינו לבוקר משפט והצילו גזול מיד עושק, פן תצא
כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רוע מעלליהם"

- מיפוי הסיפור : הסיפור מייצג **ארבע** דמויות, מה הן ומה הן מייצגות לדעתכם?
- אילו רגשות/תחושות מעורר בך הסיפור ?
- מהן התגובות השונות של רב יהודה ורבו שמואל ל"אישה הזועקת"? חשבו מדוע התגובות שונות?

דף לימוד

שמואל עונה לרב יהודה : "שיננא (גדול השיניים = גס רוח) ראשך (=רבך, אני שמואל) בקרירים, ראש ראשך (=מר עוקבא) בחמין!"
רש"י ד"ה "רישך בקרירי" - אני (שמואל) שאני רבך, איני נכוה. אבל מר עוקבא שהוא ראש לי ולך ואב ב"ד - יכוה בחמין :
ע"פ רש"י, שמואל מבקש להבדיל בין תפקיד "ראש הישיבה" לבין "הדיין"
(מר עוקבא). כאשר תפקיד ראש הישיבה "בקרירות" ותפקיד הדיין "בחמין".

- לפי פירוש רש"י - מדוע לדעתך דווקא הדיין אמור "להיכוות בחמין"?
מה פשר הכוונה? ומדוע לדעת שמואל - ראש הישיבה אמור להימנע מכוונה זו ?
- חשבו - מהם הפרשנויות האפשריות הנוספות לדברי שמואל ("שיננא ראשך בקרירי ראש ראשך בחמין) ?
- עם איזו עמדה את/ה מזדהה יותר בסיפור? האם תוכל/י לנסות להצדיק את העמדה שאת/ה פחות מזדהה אתה?

הסיפור שלנו מסתיים בתשובתו של שמואל לתלמידו רב יהודה. לא נראה שהדיין נמשך לאחר מכן. במונח מסוים, נראה שנוזיפתו של שמואל בתלמידו התקבלה. אולם נראה שדווקא מפרספקטיבה ניתן לראות סוף אחר לסיפור:

דף לימוד

בבא בתרא דף י ע"ב:

כי הא דיוסף בריה דר' יהושע חלש, אינגיד.

א"ל אבוב: מאי חזית?

א"ל: עולם הפוך ראיתי - עליונים למטה ותחתונים למעלה.

א"ל: עולם ברור ראית?

תרגום:

מסופר, שהיה רב יוסף בנו של רבי יהושע שגסס והגיע עד שערי מוות.

כשהבריא, שאל אותו רבי יהושע אביו: מה ראית בשמיים?

ענה לו: עולם הפוך ראיתי: עליונים למטה ותחתונים למעלה.

אמר לו אביו: עולם ברור ראית!

התוספות מנסים להבין מה ראה בדיוק רב יוסף בן רבי יהושע. וכך הם כותבים:

תוספות, בבא בתרא דף י' ע"ב ד"ה עליונים למטה ותחתונים למעלה":

פירש רבנו חננאל, שאמרו הגאונים שקבלה (=מסורת) בידם - רב מפי רב (כלומר מדובר במסורת קדומה מאוד) ש"עולם הפוך" דהיינו שראה - שמואל דהוה יתיב קמיה דרב יהודה תלמידיה, משום דמיחה בשמואל (שבת דף נה). גבי ההיא איתתא דאתיא וצוחא קמיה דשמואל ולא אשגח בה א"ל רב יהודה לית ליה למר אוטם אזנו מזעקת דל.

ביאור:

פירוש "עולם הפוך" שרב יוסף ראה בשמיים את שמואל (ראש הישיבה),

יושב "כתלמיד" בפני רב יהודה - שהיה תלמידו בעוה"ז.

ומדוע?

משום שמיחה בשמואל (שבת דף נה). על אותה אישה שבאה וצווחה בפניו בישיבה

והוא לא השגיח בה, ואמר לו רב יהודה "אוטם אוזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא

יענה".

דף לימוד

- התוספות מגלים לנו את היפוך המעמדות בשמיים - בין רב יהודה לרבו שמואל. מה מנסים המפרשים לומר בכך? איזו עמדה התקבלה בסופו של דבר בשמיים ?
- לאור פירוש התוספות - מה מצופה מתלמיד לעשות כאשר הוא חושב/ מרגיש שרבו נוהג שלא כשורה? האם תוכל לחשוב על סיטואציות מהחיים בהם תלמיד עומד בפני דילמה כזאת ?
- לאור פירוש התוספות, חישבו על סיטואציות שונות מהחיים האקטואליים או מהחיים הפרטיים שלכם – לאיזו פעולה מבקשים הפרשנים לכוון אותנו כתלמידים וכמובילים רוחניים ?

וראוי לסיים עם דברי רבי יהודה במסכת מכות דף י' ע"א :

”דאמר רבי יהודה: תורה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולן”